

vání, které by kolegia požívala. Poukazuje přitom i na politické pozadí některých kolegií i na důvody, proč proti nim vystupoval zejména senát. Ale autor se již neodhodlal k hlubšímu — a také značně svěřelnému — řešení otázky, která se nám při četbě jeho knihy sama několikrát nímódek nabízí, a to, jaké sociální pozadí měla opětovně zakazovaná kolegia, *quae adversus rem publicam videbantur esse constituta*. Ale i bez toho dochází Linderski v této studii k cenným pozitivním výsledkům.

Josef Češka

Heinrich Josef Vogels, Die Überlieferung des Ambrosiasterkommentars zu den Paulinischen Briefen, Nachrichten der Akademie der Wissenschaften in Göttingen, Philol.-Hist. Klasse, Göttingen 1959, Str. 107—142.

O autorství komentáře k Pavlovým epistolám, připisovaného od dob Cassiodorových Ambrožovi, se vede spor již od Érasma Rotterdamského, který Ambrožovo autorství jako první rozhodně odmítl. Prvou kapitolu své studie věnuje H. J. Vogels přehledu antických i moderních názorů na autorství Komentáře a dalších spisů (*Quaestiones Veteris et Novi Testamenti*, Výklad evangelia Matoušova, Mosaicarum et Romanarum legum collatio), připisovaných témuž Pseudo-Ambrožovi, zvanému běžně Ambrosiaster. Dále podává obsah Komentáře a ve třetí kapitole pak přechází k vlastnímu tématu studie, rukopisné tradici textů Ambrosiastra.

Zatím co se maurínské vydání Komentáře opírá pouze o třináct rukopisů francouzské provenience, je nyní známo celkem sedmdesát dva rukopisů. Jejich studiem dochází Vogels paralelně s H. Brewerem (jehož závěry vydal z pozůstalosti A. Souter — *The Earliest Latin Commentaries on the Epistles of St. Paul*, Oxford 1927) k mínění, že značně zmatená rukopisná tradice, již si povšimli a na niž si stěžovali všichni starší vydavatelé díla, není zaviněna pisařskými chybami a nedopatřeními, nýbrž samotným autorem Komentáře, který své dílo přepracovával, nejsa spokojen s jeho původním zněním. Rovněž souhlasně s H. Brewerem a nezávisle na něm rozeznává Vogels tři redakce Komentáře. Jejich znění však v rukopisech nenačítáme jasně od sebe oddělena, jsou různě promísená a mnohdy je obtížné určit, kterou redakci vlastně ten či onen manuskript představuje. Autorovi studie se však podařilo rozdělit známé rukopisy do tří základních skupin, z nichž každá představuje, i když nikoli vyhraněně, jednu redakci. Přitom bere Vogels zřetel zejména na znění komentáře epistolý k Římanům.

Stěžejní částí studie je stanovení charakteristických rysů každé redakce a rozbor filiace rukopisů uvnitř skupin. Celá práce se čtenáři jeví jako příprava k nové edici Ambrosiastrova Komentáře, jenž dosud nebyl spolehlivě vydán. Nadto se z ní dá jistě leccos vytěžit pro určení charakteru díla a pro stanovení doby jeho vzniku, čímž může být konec konců dán i nový základ k řešení otázky autorství.

Jana Nechutová

Linos Politis, Die Handschriftensammlung des Klosters Zavorda und die Neuaufgefundene Photioshandschrift, *Philologus* 105 (1961), 136—144.

Professor Solunské university Linos Politis, který se představil brněnským klasickým filologům při své přednášce, uspořádané na jaře r. 1959 Jednotou klasických filologů v Brně, upozornil v listopadu 1959 v novinách řeckou veřejnost na to, že na své studijní cestě objevil v klášteře Zavorda v západní Makedonii mezi jinými zajímavými a neznámými rukopisy jeden, který obsahuje úplný text slovníku Fotiova. (Doposud byly známy jen dva neúplné rukopisy, jeden, zvaný „Galeanus“ je v Cambridge, má však velkou mezeru od začátku až po slovo *ἐπώνυμοι*, druhý, který je ve státní knihovně v Berlíně, nám poskytuje pouze začátek po slovo *ἀστρος*.) Tak je vlastně Politisem objevený rukopis jediným úplným textem Fotiova slovníku.

V předkládané práci nás Linos Politis seznamuje: 1. s klášteřem Zavorda a s jeho okolím, 2. se sbírkou klášteřských rukopisů, 3. s nově objeveným Fotiovým rukopisem, 4. s plánem na úplné vydání Fotiova slovníku a s autory, kteří jsou v objevené části slovníku citováni.

Po podrobném geografickém určení pláštěra Zavordy (leží na svalu na levém břehu řeky Aliakmon, jižně od Kozani a na východ od Greveny) se dovídáme, že klášter byl založen na počátku 16. stol. sv. Nikanorem. Pokud jde o klášterní rukopisy, jejich existence byla známá, nebyly však nikdy podrobně zkoumány. Jejich počet je 200, z toho je 29 napsáno na pergamentu, 23 na bombeyčinu a ostatní pak na papíru. Tzv. rukopis Fotiův neobsahuje pouze Fotiův slovník, nýbrž i řadu dalších spisů a spisků, jejichž celkový počet udává Politis číslem 21 (ze 406 folií zahrnují Fotiův slovník jen folia č. 77 až 198). Pozoruhodné je,